

szakértők vettek részt (ld. Balfour deklaráció, Herzl naplója, rabbi dr. Chaim Simon: *A Historical Survey of Proposals to Transfer Arabs from Palestine 1895-1947*. Israel, 1998). Igaza van tehát Quigley-nek, és a Rhodes-Milner-féle Kerekasztal tevékenysége körül kell keresnünk a magyarázatot a XX. század döntő eseményeihez. Az igazságot olyannyira elleplezték, hogy vélhetően még sokáig csak az események után fogunk kullogni, az „összeesküvés-elmélet híveinek” bélyegezve.

Ismertetésünket Rhodes 1877-es *Hitvallásának* dokumentumával zárjuk. (Később papírra vetett még két testamentumot, de ezekben csupán kibővítette eredeti elképzeléseit.)

Z. Tóth Csaba

CECIL RHODES ÉLETE ÉS TITKOS TÁRSASÁGA

Cecil John Rhodes az angliai Bishops's Stortfordban született 1853. július 5-én. Kilencen voltak testvérek, apja lelképásztor volt. Kamaszkorában kialakult tuberkulózisa miatt az orvosok azt tanácsolták, küldjék Dél-Afrikába, ahol a száraz, egészséges klíma jótékonyan hathat a fiú állapotára.

1870-ben a sápadt fiú kihajózott Dél-Afrika felé, ahol idősebb bátyjával, Herberttel találkozott, aki egy gyapotültetvényt vezetett Natal tengerparti régióban. Ugyanebben az évben megdöbbentően gazdag gyémántlelőhelyet találtak Kimberleyben, 800 km-re a szárazföld belsejében. A meggazdagodás vágyától vezetve Cecil és Herbert 1871-ben átvándorolt a dél-afrikai pusztán, csatlakoztak a gyémántláztól hajtott szerencsevadászok tízezreihez. Rhodes ügyes üzletembernek bizonyult, és hamarosan jelentős szerepe volt Kimberley fő bányakereskedéseinek egyesítésében. A De Beers bányabirodalmat 1880-ban alapította és ezzel minden időkre monopolizálta a gyémántipart. A világ akkori gyémántkitermelésének 93 %-a összpontosul ekkortól a kezében.

A Kimberley-ben töltött kilenc év alatt Oxfordban is folytatta tanulmányait, és 1881-ben diplomát szerzett. Oxfordban lángolt föl benne az ambíció, hogy magát a Brit Birodalom kiterjesztésének szentelje, és ezt az álmát a gyémántokból szerzett vagyonából kívánta megvalósítani. Azt követően, hogy 1880-ban megválasztották Fokföld parlamentjének tagjává, Rhodes energiájának nagy részét e terveire fordította – végső álma: *vörösrre* (a brit lobogó sávjainak színére) *festeni a térképet Cape-től Kairóig*. 1889-ben megalapította a Brit Dél-Afrika

Társaságot, és a brit kormánytól királyi felhatalmazást kapott az északabbra fekvő Mashonaföld elfoglalásához. 1890-ben Fokföld miniszterelnöke lett. Rhodes expanzív terveinek fő akadálya a Transzvál Köztársaság volt, amelyet 1860-ban a búrok (holland telepesek) alapítottak, akiket nyugtalanított brit uraik elnyomása Fokföldön, és az 1830-as években elvándoroltak észak felé. A Transzvál Köztársaság senkit nem érdekelt különösebben, csupán saját, túlnyomórészt gazdálkodó polgárait, egészen 1887-ig, amikor mesésen gazdag aranylelőhelyeket fedeztek föl a Witwatersrand területen. Külföldiek tízezrei, köztük angolok özönlöttek Transzválba, szerencsésüket keresve. Az afrikánerek elnöke, Paul Kruger megtagadta, hogy ezeknek a *uitlander*-eknek, idegeneknek politikai jogokat adjon, és Rhodes, aki a Köztársaság autonómiáját saját, északra irányuló terjeszkedése megkerülhetetlen akadályának tekintette, összeesküvést szőtt a búr többségű kormány megbuktatására. Közeli barátjával, Dr Leander Jameson-nal egy hadosztályt szervezett, melyet Pretoriába vezettek, hogy felkelést robbantsanak ki a Kruger-kormány ellen. A Jameson-támadás 1895-ben teljes fiascoval végződött, és éles szembenállást eredményezett országszerte az angolok és a búrok között. A brit kormány megrögtta Rhodes-t akciója miatt és megfosztotta fokföldi pozíciójától.

Ezt követően Rhodes sok időt töltött Rhodéziában, ahol szeretett országa fejlesztésének szentelte magát. Közben feszültségek keletkeztek Rhodes telepesei és a bennszülött shona és matabele népesség között. Fegyveres felkelés tört ki a fehér telepesek ellen, ami általános hanyatláshoz vezetett. 1896-ban, kétségtelenül a legjobban időzítve, Rhodes és három társa fegyvertelenül elindultak a Matopo Hillnél fekvő matabele erőseghöz, hogy a békéről tárgyaljanak. Egy sziklás, amfiteátrum-szerű helyen csendesen figyelő harcosok ezrei fogadták őket. Rhodes figyelmeztette egyik társát: *Ez azon pillanatok egyike, amelyek értékessé teszik az életem*. A matabele főnökkel folytatott hosszas tanácskozás során Rhodes meggyőzte őket, hogy le tegyék a fegyvert.

1899 októberében a britek és a búrok között parázsló ellentét végül az angol-búr háború kitéréséhez vezetett. Rhodes abban az időben Kimberley-ben volt, ahol a város négy hónapig tartó ostroma során kelepcebe csalt 5000 búr különítményt. Kimberley védelmében, amelynek lakói nagyrészt a De Beers társaság alkalmazottai voltak, a támadók megfuttatására egy különleges tüzérségi fegyvert is kifejlesztett, amelyet „Hosszú Cecilnek” neveztek el.

Rhodes gyenge szíve 1902. március 26-án mondta fel a szolgálatot. 49 évesen hunyt el fokvárosi tengerparti nyaralójában, két évvel azelőtt, hogy a Jameson-támadás nyomán kialakult angol-búr háború befejeződött. Rhodes tevékenysége jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy halálát követően Afrika közel egymillió négyzetmérföldnyi területe brit uralom alá kerüljön.

A Rhodes ösztöndíj

Rhodes vagyona nagyobb részén ösztöndíjat alapított alma materében, az Oxford University-n. Úgy végrendelkezett, hogy ösztöndíjában azok a fiatal emberek részesülhetnek, akik: *irodalmi és tudományos tehetséggel bírnak, az emberiség, az igazságosság, a bátorság, a kötelességtudat erényével rendelkeznek, rokonszenvvel viseltetnek a gyengék megvédelmezésére, a jóság, az önzetlenség és a barátság iránt, valamint iskolá-*

jukban kitűnnek morális jellemükkel, és ezzel törekednek megszerezni társaik megbecsülését. Rhodes eredetileg 52 ösztöndíjast akart támogatni évente. Huszan voltak azokból az országokból, melyek részei voltak az akkori Brit Birodalomnak (Kanada, Ausztrália, Dél-Afrika, Rhodézia, Új-Zéland, Új-Foundland, Bermuda és Jamaika) és harmincketten az USA-ból. Egy évvel halála előtt ezt a számot kiegészítette öt fővel Németországból, amire Vilmos császárral történt találkozása inspirálta.

1977-ben a brit parlament megváltoztatta Rhodes kifejezett óhaját, hogy ösztöndíjában csak férfiak részesülhetnek, és azt nők számára is adományozhatónak ítélte. Ugyanakkor más országok pályázói előtt is lehetőségeket nyitottak (India, Pakisztán, Nigéria, Szingapúr, Malajzia, Kenya, Hong Kong és az Európai Közösség). Jelenleg évente kilencvennégy fő részesül a Rhodes-ösztöndíjban (összesen 5300-an kapták meg eddig). A jelenkor legismertebb Rhodes-ösztöndíjasa Bill Clinton. A 2002 februárjában Fokvárosban alapított Mandela Rhodes Alapítvány a Nelson Mandela Alapítvány és a Rhodes Trust közös kezdeményezése Afrika humán erőforrásainak fejlesztésére, különös tekintettel Dél-Afrikára. Ehhez a Rhodes Trust 10 millió fonttal járult hozzá és további 20 milliót kíván összegyűjteni.

A titkos társaság

Amikor unintelligens társaságban vagyok, vagy amikor az emberek kis játszmáikat játszik, vagy ha egyedül vagyok egy vasúti kupéban, ... az én nagy ideámra gondolok. Ez a legörömtelibb társ a számomra. (Cecil Rhodes)

Cecil Rhodes hihetetlen sikereit – a világ egyik leggazdagabb embere, a De Beers gyémántbirodalom megteremtője, egy új ország megalapítója, a Rhodes-ösztöndíj létrehozója volt – egyszerű dolog motiválta: az ő „nagy ideája”. Ez az idea 24 évesen ébredt fel benne, mint egy vallási kinyilatkoztatás. Ami érdekes: az Oxford University-n működő szabadkőműves rendbe történt beavatását követő órákban kapta a sugallatot.

Bár Rhodes némiképp lenéző volt a szervezet iránt, amelyhez csatlakozott (mint írja: *csodálkozom, hogy emberek nagy csoportja a legképtelenebb, legabszurdabb rítusokkal foglalkozik*), tény, hogy bármilyen volt is a kőműves beiktatási szertartás, amelyen keresztülment, előidézett egyfajta epifániát a fiatal hallgatóban.

A ceremónia utáni este Rhodes azon merengett, ami aznap történt. Ekkor, mint megfogalmazza: *egy idea csillogott és táncolt a szemeim előtt, mint lidércfény, s végül egy tervvé állt össze.* Azonnal tollat ragadott és megírta a *Confession of Faith*-t, Hitvallását, amelyben körvonalazta törekvéseit: titkos társaságot kell alapítani a Brit Birodalom támogatására és az egész angolszász faj egyesítésére egyetlen birodalomban, beleértve Amerikát. Attól a naptól, 1877. június 2-tól kezdve Rhodes-nak határozott küldetése, vezérlő csillaga és inspirációja volt. Amikor kialakult benne a bizalom valaki iránt, híven előadta neki hitvallását, hitt az emberi élet közvetlen megváltoztathatóságában. Történetesek és életrajzírok bírálják naivitását, de tény, hogy amikor Rhodes másoknak beszélt ideájáról, gyakran ugyanazt a hatást érte el náluk, aminek következtében készséggel felajánlották segítségüket fennkölt céljai eléréséhez.

Volt még egy esemény Rhodes életében, nem sokkal oxfordi „megvilágosodása” után, amiről csak nehezen írnak biográfusai, de ami kulcsot adhat ahhoz, hogyan tett szert Rhodes

bizonyos személyes vonzerőre és hatalomra. Három hónappal szabadkőműves beiktatását követően Rhodes visszatért dél-afrikai gyémántbányáihoz Kimberley-be. Egy éjjel nagyon különös dolog történt vele. Mint életrajzírója, Sir Lewis Michell közli: *Barátai a szobájában találták rá a rémülettől elkékülve; ajtaját elbarikádozta egy fiókos szekrénnel és más bútorokkal; váltig állította, hogy szellemet látott.* Közvetlenül ezután korábban írt Hitvallását (amely utolsó akaratát és végrendeletét is tartalmazta) egy Kimberley-i ügyvéddel hitelesítette. Ekkortól kezdett csillaga emelkedni.

Mi történt vele azon az éjjelen, míg egyedül volt a szobájában? Nem tudja senki, kivéve talán azt, akivel pontosan ugyanilyen dolog történt a következő évszázadban, s aki ugyancsak a világ valaha ismert leghatalmasabb urainak egyike lett – Adolf Hitler. Hermann Rauschning 1939-ben kiadott könyvében, (*Hitler beszél*), ír egy eseményről, amely azelőtt történt, hogy Hitler megragadta volna a hatalmat és híressé és hírhedtté vált volna. *Informátorom részletesen leírt egy figyelemreméltó jelenetet – nem adnék hitelt ennek a történetnek, ha nem ebből a forrásból származna. Hitler testét himbálva állt szobájában, vad tekintettel. „Ó! Ó! Itt volt!” Zihálva vette a levegőt. Ajkai elkékültek. Verejték csorgott az arcán. Hirtelen hadarni kezdett, alakokról, különös szavakat, kifejezésfoszlányokat, egészen értelmetlenül. Szörnyen hangzott. Különös, nem német jellegű kifejezéseket használt. Ekkor nyugodtan állt, csak az ajkai mozogtak. ... aztán fokozatosan megnyugodott. Ezt követően órákig aludt.* 1933-ban, nem sokkal e különös eset után, Hitler hatalomra került. A többi, mint mondják, történelem. Az esetről később Hitler maga is beszámolt belső barátainak, akik között ott volt Rauschning is: *Az új ember közöttünk van! Itt van ő! El fogok mondani Önöknek egy titkot. Én láttam egy látomásban az új embert – bátor és félelmetes volt. Megriadtam tőle!* Egy másik alkalommal, mint ugyancsak Rauschning írja, Hitler megjegyezte: *Elmondok Önöknek egy titkot. Alapítok egy Rendet.* Ez a megjegyzés nagyon pontosan egyezik azzal, amire Rhodes jutott megvilágosodását követően. Milyen különös, hogy Rhodes titkos társasága (Secret Society), melyet a világ fölötti uralomra szánt, végsősoron élő valósággá lett a hitleri SS-ben (Schutzstaffel).

A német tudós, Oswald Spengler *A Nyugat alkonyá*-ban leírta a gyarmati terjeszkedés szellemét, amelyet Rhodes birtokolt, mint valami *démonikus* és *hatalmas*at, amely megragadja, és *szolgálatára kényszeríti az emberiséget.* És itt van egy határozott nyom mind Rhodes, mind Hitler pályafutásában, hogy életük egy pontján mindketten találkoztak valami „démonikus”-al. Az I. világháborút követő években Rhodes alakja kezdte felkelteni az európai jobboldal érdeklődését, pontosan azért, mert pályája elementáris akaratot tükröz a hatalom iránt. 1918-ban a német nácizmus intellektuális profétájának tekintett Oswald Spengler kiadta híres műve, *A nyugat alkonya* első kötetét. E kötetben Spengler majdhogynem misztikus tisztelettel említi Rhodes-t, mint egy újfajta vezető előképét. *Rhodest úgy tekint-hetjük, mint egy nyugati típusú Cézár előfutárát. Középuton áll Napóleon és a következő századok erő-emberei között... a mi német világunkban Alarik és Teoderik szellemei ismét el fognak jönni – Cecil Rhodes-ban az első utalást láthatjuk e szellemekre.* Hitler maga csupán egyszer hivatkozik Rhodesra: egy vacsorán 1942. április 18-án, amikor Anglia gyengeségéről beszélt, mellyel nem tudja fenntartani világuralmi helyzetét úgy,

mint a viktoriánus korban, és hozzáfűzte: csak egy személy értette meg a folyamatos brit szupremácia történeti feltételeit, Cecil Rhodes, akit a britek elfelejtettek.

(Forrás: www.cecilrhodes.net)

Cecil Rhodes HITVALLÁS, 1877

Gyakran kérdések merülnek fel az emberben afelől, mi a legfőbb jó az életben; egyik ember azt gondolja, hogy a boldog házasság, a másik számára a vagyon, és mindenki a saját elképzeléseit érti rajta, amit azután az élete folyamán többé-kevésbé próbál is megvalósítani. Nekem a legfőbb jó az, hogy hasznossá tegyem magam a hazám számára. És azután megkérdeztem magam, hogyan tehetem ezt, s áttekintettem a különféle módokat. Arra jutottam, hogy jelenleg ténylegesen korlátozzuk gyermekeink számát és talán csak fele annyi embert hozunk világra, mivel nincs ország, ahol lakhatnának, míg ha megtartottuk volna Amerikát, ott ebben a pillanatban milliók élnének angol életet.

Állítom, hogy mi vagyunk a legkifinomultabb faj a világon, és ha a világ minél nagyobb részét lakjuk, ez annál jobb az emberi fajnak. Képzelnék csak el azokat a területeket, ahol jelenleg az emberi lények legmegvetendőbb fajtái laknak, micsoda változás lenne, ha ezek angolszász befolyás alá kerülnének, tekintettel a foglalkoztatás kibővülésére és új területeknek a birodalomhoz kapcsolására.

Állítom, hogy minden, a birodalmunkhoz adott négyzetyard lehetőséget teremt valamivel több angol születésére, akik másképp nem létezhetnének. Hozzáteve, hogy a világ nagyobb részének egyesítése a mi uralmunk alatt egyszerűen minden háború végéig is jelentené, s ebben az esetben nem veszítjük el Amerikát. Hiszem, hogy megállíthatjuk volna az orosz-török háborút pusztán a pénz és támogatások visszatartásával. Ezeket az eszméket felvázolva, elgondolkodhatunk a továbbiakban arról, hogy miképp tudnánk előmozdítani ezt a tervet. Foglalkoztam a történelemmel, és olvastam a jezsuiták történetét. Látom, hogy mi mindent képesek voltak megtenni, azonban rossz célért és mondhatom rossz vezetők alatt.

A Szabadkőműves Rend tagja lettem, és látom, hogy a vagyon és hatalom révén befolyást gyakorolnak. Átgondoltam szertartásaikat és időnként csodálkozom, hogy emberek nagy csoportja a legképtelenebb, legabszurdabb rítusokkal foglalkozik, cél és ok nélkül.

Egy idea csillogott és táncolt a szemeim előtt, mint egy lidércfény, s végül egy tervvé állt össze bennem. Miért ne alakítanánk egy titkos társaságot csupán azzal a céllal, hogy kiterjesszük a Brit Birodalmat, és az egész civilizálatlan világot brit uralom alá helyezzük, visszaszerezve az Egyesült Államokat, s az angolszász fajt egyetlen birodalomban egyesítsük? Micsoda álmom, de mégis valószínű, mégis lehetséges. Egyszer hallottam egy társam véleményét az egyetemen, sajnós egy angoltól, nevezetesen hogy jó volt nekünk, hogy elvesztettük az Egyesült Államokat. Van néhány dolog, amiben nincs helye eltérő véleményeknek, és egy angol számára ez ilyen dolog. De amerikai nézőpontból is képzelnék csak el, mit vesztek ők, nézzük a kormányzatukat, nem szégyenletesek-e az évente nyilvánosságra kerülő családok? Ezek bármely ország számára szégyenletesek, de különösen

Amerika számára azok, ami a legfejlettebb a világon. Ha úgy történt volna, hogy angol uralom alatt maradnak, milyen végtelenül nagyobbak lettek volna az angol kormányzás felemelő és kifinomult hatása alatt. Gondoljunk csak arra, hogy az angolok megszámlálhatatlan ezrei az utóbbi évszázad folyamán átkeltek volna az óceánon és letelepülve benépesítették volna Amerikát. Minden előítélet nélkül: vajon nem lett volna-e kiválóbb az ország általuk, mint az alacsony osztályú ír és német bevándorlók révén? Mindezt elvesztettük, Amerika is, de kinek köszönhetjük ezt? Köszönhetjük ezt két vagy három tudatlan és disznófejű államférfinak a múlt századból. Őket kell hibáztatnunk. Érez ezért valaki örült dühöt? Érez gyilkos haragot? Mert én igen. Fel is hozok néhány tény az állításom igazolására. Egy angol apa, amikor fiai kivándorolni akarnak, gondol-e arra, hogy fiai egy másik lobogó alatti országba mennek? Soha – és szégyennek is tűnik ilyesmit sugallni. Azt gondolom, hogy mi mindannyian úgy véljük, szegénynek lenni a saját országunkban jobb, mint gazdagnak lenni idegenben.

Állítsuk át gondolatainkat egy másik pályára. Képzelnék el, ha Ausztráliát a franciák fedezték volna fel és francia zászló alatt gyarmatosítják, hová született volna a több millió angol, aki ma ott él? Tanulnunk kell a múltból és alakítanunk a jövőnket. Veszteségeinkből azt tanulhatjuk, hogy ragaszkodjunk ahhoz, amit birtokunk. Ismerjük a világ méreteit, ismerjük kiterjedését. Afrika még előttünk fekszik, kötelességünk, hogy megszerezzük. Kötelességünk minden lehetőséget megragadni még több terület megszerzésére, és megingathatatlanul szem előtt kell tartanunk azt az ideát, hogy több terület egyszerűen több angolszász embert jelent, többet a legjobb, legemberibb, legtiszteletreméltóbb fajból, amelyet a világ hordoz.

E terv előrelendítésére milyen ragyogó segítség lenne egy olyan titkos társaság, egy olyan társaság, amely nyíltan nem elismert, de amely titokban ilyen célokért dolgozna. Állítom, hogy a jelen pillanatban számos tehetséges ember van a világon, akik egész életüket odaadnák ezért. Gyakran gondolok arra, micsoda veszteség az angol nemzet számára bizonyos fokig a *Rothadt Körzet Rendszer* eltörlése (1832 előtt elnéptelenedett választókerületek Angliában – a ford.). Mi jut eszébe az embernek, amikor belép az alsóházba, és megpillantja az összegyűlteket, akik az egész világon uralkodnak? Ami eszünkbe jut, az az emberek középszerűsége. De mi az oka ennek? Ez egyszerűen vagyonos emberek gyülekezete, akiknek az élete a pénz felhalmozásával telt, s akik túlságosan elfoglalták magukat ezzel a feladattal, mintsem hogy tanulmányozták volna a múlt történetét. És mégis, ilyen emberek kezében van a sorsunk. Olyan nagyságok, mint Pitt, Burke és Sheridan ma nem léteznek. Ezt állíthatom. Vannak ma emberek, tudom, akiket nem állíthatunk országuk szolgálatába. Kihaszínlatlanul és dologtalanul élnek és halnak meg. Mi volt a fő oka a római egyház sikerének? Az a tény, hogy a keretein belül minden enthuziasztikus embernek – ha úgy tetszik minden örültnek – talál foglalkozást. Alakítsunk egy ilyen társaságot, amely az egyházhoz hasonlít, a Brit Birodalom kiterjesztéséért. Egy társaságot, amely tagjait el kell juttassa a Brit Birodalom minden részébe, hogy egy célért, egy gondolatért dolgozzanak, s amely tagjait elhelyezi egyetemeken és iskoláinkban, hogy figyeljék az angol ifjúságot, amely kezeik közt átmegy, s talán minden ezerből lesz egy, akinek értelme és érzései megfelelőek, akit alaposan kipróbálnánk, vajon kitartó, ékesszóló, képes-e felülemelkedni az élet apró

részletein – s ha ilyenek találhatók, akkor kiválasztanánk és esküvel kötnénk élete fennmaradó részében hazája szolgálatára. Ha szükségét szenvedne valamiben, a Társaság támogatná és a Birodalom azon részébe küldené, ahol érzésük szerint szükség van rá.

Vegyünk egy másik példát, képzeljünk el egy embert, aki önmaga ura, számos lehetőséggel egzisztenciális nagykorúsága elérésére; vajon fölteszi-e a kérdést közvetlenül magának avagy fellázad, nevezetesen, hogy az erény és bűn régi történetei közül melyiket választja a saját útjaként. Ha úgy dönt, hogy beleveti magát a kicsapongásba, és nincs olyan véglet, amit ki ne próbálna, de egy idő múlva élete ellaposodik, és azt mondja magának: elég a züllésből, és megváltoztatja az életét, átalakul, utazik, és most azt gondolja, megtaláltam a legfőbb jót az életben, de az újdonság is elkopik, belefárad, és hogy ismét változtasson, befelé fordul a vad játékok után, és azt gondolja, végre megtaláltam az életben, amibe soha nem fogok beleunni, ám ismét csalódik. És akkor azt gondolja: hát semmi nincs, amit csinálhatnék az életben? Itt vagyok az anyagi lehetőségeimmel, kényelmes otthonnal, mindennel, ami irigylésre méltó, és mégsem vagyok boldog, belefáradtam az életbe. A Társaságnak ilyen emberekre van szüksége, ilyen embereket kell kipróbálnia, megismertetnie őket nagy terveinkkel és felvenni tagjai sorába.

Most vegyük egy fiatalabb fiú esetét, aki magasrendű gondolatokat, törekvéseket ápol magában, s a természet felruházta mindazzal a képességgel, ami az embert nagyvá teszi, és az egyedüli óhajjal, hogy életében hazáját szolgálja, ám két dolognak híjával van, az anyagiaknak és lehetőségeknek. Mindig magas és nemes tettekre ösztönözve egyfajta belső isteni erő által, és ugyanakkor kénytelen lévén az idejét egy olyan elfoglaltsággal tölteni, amely csak a pusztá létfenntartáshoz szükséges, boldogtalanul és és nyomorúságosan hal meg. Az ilyen embereket kellene a Társaságnak felkutatnia és felhasználnia céljai előmozdítására. Minden gyarmati törvényhozásban a Társaságnak meg kell próbálni felkészíteni tagjait, hogy minden időben Anglia és a gyarmatok szoros egysége érdekében szavazzanak vagy beszéljenek, letörve minden engedetlenséget és minden mozgalmat, ami a birodalmunkból való kiválásra törekszik. A Társaságnak befolyásolnia, sőt birtokolnia kellene a sajtót, mert a sajtó uralkodik az emberek értelmén. A Társaságnak mindig olyan tagokat kellene felkutatnia, akik világban elfoglalt helyük, belső erőik vagy jellemük folytán képesek továbbvinni az ügyet, mindazonáltal szigorúnak kell lennünk bebocsáttatásukkor. Csak egyszer vétsen valaki, elbukik.

Vegyünk egy nagy vagyonnal rendelkező embert, akinek nincsenek gyermekei, talán csalódott, környezetétől elzárkózik és ily módon szánalomra méltóan él. Az ilyen emberekhez kellene elmennie a Társaságnak, fokozatosan felfedni előttük a nagy terveket, és rávenni őket, hogy ennek a célnak áldozzák életüket és vagyonukat. Úgy gondolom, ezrek léteznek, akik boldogan megragadnák a lehetőséget. Ilyenek lennének a tervek fő támaszai. Attól felve, hogy a halál lekaszál, mielőtt terveim megvalósulnának, minden világi javamat a trösztben S. G. Shippard-ra és a halálom idején hivatalban lévő gyarmatügyi miniszterre hagyom azzal, hogy egy Társaságot próbáljanak alakítani mindezekkel a célokkal.

John Flint: *Cecil Rhodes* c. könyvéből (London, 1976)
fordította: Z. Tóth Csaba

Bóna László

EGY CSEPP VÉR A HABARCSBAN

– Homeopátia az építészetben –

Múlt ősszel a belvárosi sétálóutca legforgalmasabb szakaszán a szélvihar ledöntött egy többemeletes állványzatot. Éppen senki sem tartózkodott a közelében. Egy budai bevásárlóközpont építése közben egy daru a gyalogosok közé zuhant, ha jól emlékszem, néhányan áldozatul estek a műszaki hibának vagy emberi mulasztásnak, mindenképpen kevesebben haltak meg, mint amilyen tömeges katasztrófát okozhatott volna az eset. Évtizedekkel ezelőtt egy budai áruház építése közben szakadt le az épülőfélben lévő ház homlokzatáról egy tetődarab a mellette levő utcába, ahol napközben nagyon sokan járnak, a szomszédban óvoda is volt, éppen azon az utcarészen szoktak nappal járni a gyerekek sokan sokszor. Az eset éjszaka történt, mikor épp kihalt volt az egész környék, senki sem halt meg a balesetben. Valakinek eszébe jutott, hogy összegyűjtse a középületek építése közben megtörtént véletlen baleseteket, az épületek összeomlásából bekövetkező katasztrófákat, és arra a következtetésre jutott, hogy az áldozatok száma meglepően csekély ahhoz képest, amekkora lehetett volna a katasztrófa nagyságához mérten. Az áldozatok számának valószínűsége jóval nagyobb volt, mint ami ténylegesen valójában lett. Vagyis az épületek összedőlése esetében kegyes a véletlen. Mintha a házakban jótét lélek lakozna. Áldozatokat szedhetne, hatalma lenne hozzá, de kegyes. Mégsem teszi. Megmutatja valódi hatalmát, de nem él vele. Csak kicsit. Félelmetes az ereje, de kegyelmet oszt. Az emberi tudat az épületekben az isteni erő félelmetes oldalát látja. Vagy azt, hogy az ördög műve az, hogy egy épület egyáltalán megáll és nem dől össze. Építkezni tabu, istenkísértés, olyan mintha csak az ördöggel cimborálva sikerülne. Ahhoz, hogy egy hid álljon, emberi találékonyság, fizikai erő, tudás kevésnek tünik, mintha kéne hozzá valami plusz, egy ördögi hatalom, ami kijátssza az isteni teremőerő éberségét, dacol valamiféle isteni tiltással, egy ismeretlen parancsolattal, azzal, hogy „Ne építkezz!” Mintha lenne ilyen. Ezért aztán, miután felépül a ház vagy a híd, ami csak ördögi segítséggel épülhetett, az ördög valószínűleg vissza fog járni a fizetségért. A felépült hídon először egy macskát kell végigkergetni, mielőtt arra az első ember a lábát teszi, vagy egy hordót kell végiggurítani. Az eresz vagy a küszöb alá levedlett kígyóbört kell ásni. Meg kell adni az ördögnek a fizetséget. Hogy a ház, ami az ördög segítségével készült, isteni védelem alá kerüljön. Mintha minden architektonikus szerkezetet az ördög tartana, de az isten védelmezne. Erre szolgálnak a különféle népi hagyományban ismert mágikus rituálék. Megtisztítják az épületet a démoni erőktől, hogy isteni védelem alá kerüljenek át. Építkezés közben az épülő szerkezetet meg kell tisztítani az anyagi erőktől, És a megépült házat a ház ideája felé, vagyis szellemi eredete felé kell vezetni, megmeríteni abban. A tér beépítése közben a tér